

**РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЯТА „МЕДИЙНИТЕ
БИОГРАФИИ
НА ЕСТРАДНИТЕ МУЗИКАНТИ В БЪЛГАРИЯ СЛЕД
1989 Г.”**

Гергана Райжекова

**A REVIEW OF THE MONOGRAPH “MEDIA
BIOGRAPHIES
OF ESTRADA MUSICIANS IN BULGARIA AFTER 1989”**

Gergana Rayzhekova

Резюме: Рецензия на монографията „Медийните биографии на естрадните музиканти в България след 1989 г.” с автор доц. д-р Жана Попова. Монографията е резултат от работата по научния проект „Меката власт“ на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“.

Ключови думи: естрада, медии, популярна музика, рецензия

Abstract: A review of the monograph “Media biographies of estrada musicians in Bulgaria after 1989” by Assoc. Dr. Zhana Popova. The monograph is a result from the work on the scientific project “The soft power of popular music in media (by examples from Bulgaria and the Balkans”, financed by the Bulgarian National Science Fund.

Key words: estrada, media, popular music, review

Монографията „Медийните биографии на естрадните музиканти в България след 1989 г.” е научен труд, в който доц. д-р Жана Попова в пет глави и 112 страници разгръща едно пространствено изследване върху естрадната музика и нейните представители, което обхваща времева рамка от цели 30 години. Разгледани и анализирани са „начините, по които медиите разказват за житейски събития на музикантите и различните режими на памет, които се оформят според доминиращия дискурс в обществото и според позицията на самия музикант, която се променя” (с.24). Флукутиращите спомени и позиции на естрадните музиканти и композитори в зависимост от политическия

пейзаж дават ценна информация за обществените процеси и медийни влияния, които работят към поетапно преработване на колективната памет за конкретния музикален стил. За да обхване широкото поле на самоанализи и анализи из публичното пространство под формата на медийни изяви, Попова базира тезата си върху три типа източници: българска периодика между 1990–2017, популярни музикални телевизионни състезания и единадесет на брой автобиографични и биографични книги.

Рецензенти на научния труд са проф. д-н Снежана Попова, проф. д.изк. Розмари Стателова, а научен редактор на труда е проф. д.н. Венцислав Димов. В монографията са цитирани множество чуждестранни и родни източници, като библиографията наброява 78 източника.

В първа глава „Медийните биографии на професионална група” се уточнява терминологичният апарат в изследването, а именно какво представлява „медийна биография”, „естрадна песен”, „сериено биографизиране” (с.17). Уговорени и описани са редица специфични моменти, които присъстват масово при естрадните изпълнители и композитори и които по един или друг начин дават преднина на съответните личности, поставят ги в двойствени игри – едновременно работещи във водещи медии и гости в същите тези медии. Изведен е изводът, че именно медиите създават образа за група или гилдия (с.26) на естрадните изпълнители, макар дефакто вътрешните процеси да не довеждат до формирането на общност.

Във втора глава „Изследването” читателят се запознава с хамелеонската природа на етикета „естрада”, чиито носители през годините заемат активно граждански позиции – водят битки срещу музикални стилове, обявяват се за закриването на Българска концертна дирекция, борят се за авторски права. След 1989 г. музиканти и композитори символно убиват този етикет, обявявайки се за „non

музиканти и рок музиканти”. Тези клатушкания в самоназоваването и самоосъзнаването са породени в случая от факта, че в „периода след 1991–1992 г. названието „естрадна музика“ се използва в част от вестниците в негативен план” заради „символното наследство на социалистическото минало” (1990-1994) (с.31). Няколко години по-късно обаче етикетът „естрада” вече е синоним на „качествена“ попмузика”, която се обявява срещу „чалгата“ като „ниска култура“ (с.28), а между 2000-2007 г. естрадните музиканти са вече „музиканти на Родината”, където естрадата съществува „като паралелна култура, наред с „новата българска поп музика“ (с.33). Между 2008-2017 тя вече е издигната в естраден елит, който елит говори уверено и раздава оценки от позицията си на жури в различни музикални риалити формати.

В трета глава „Медийните образи на естрадните музиканти в периода 1990–1994 г.” Попова подробно навлиза в детайли относно символното самоубийство на жанра и медийната и политическа обстановка в посочения период. Естрадната музика е част от политическите кампании, а музикантите се разделят на леви и десни, като за двубоя свидетелстват и са анализирани статии и интервюта съответно от вестниците, подкрепящи двата фронта – Дума и Демокрация. Медийни събития, които будят интерес, са още завръщането на музиканти от чужбина с мотивация „да станат символи на новото време” (с.46). Монографията представя конкретни казуси, свързани с различни фигури от музикалната сцена и пътя им към възкресение, повторно заявяване пред публика и общественост – в случая певицата Камелия Годорова и дългогодишният организатор на „Златният Орфей“ до 1974 г. Генко Генев.

„Разказите на естрадните музиканти за социализма като близко и далечно минало: две перспективи в спомените от 1990–1992 и 2010–2017” е четвъртата глава, в която се преплитат и обстойно анализират „разказите за социализма (...) според дистанцията на времето” в

различните биографични разкази (с.60). Цитирани са спомени на Развигор Попов, Митко Щерев, Красимир Левашки, Лили Иванова, Бисер Киров, Богдана Карадочева, Стефан Димитров. Изведени са паралели между турнетата в СССР и работата „в чужбина“, както и личната преценка на изпълнители и композитори за репресивното комунистическо минало, което обаче след 2010 г. добива нови акценти – остойностена е естрадната музикална общност, която е преосмислена като „силното поколение в българската музика“ (с.68).

Последната пета глава „Медийни метаморфози – образите на музикантите след 1990–2017 г.“ е посветена на борбата срещу пиратството в подкрепа на авторското право, подета от естрадните музиканти в началото на 90-те години, и многобройните конфликти в тази посока. Според Попова в крайна сметка естрадните звезди печелят една важна битка и тя е в „отстояването на авторството в епоха, в която авторът губи важността си в мрежата“ (с.79). Друга повтаряща се медийна изява на съответните музиканти е като „борци за полагащата се пенсия“ (с. 80). Не на последно място е и появата им в почти всички риалити състезания от музикален характер като съдии или жури. „Важният образ, който почват да ваят вестниците, особено през 2008 г., е на „гилдията“ на естрадните музиканти (с. 87). Естрадната музика е използвана още като инструмент за отприщване на носталгични вълни, било чрез емоцията на носталгични телевизии или чрез русофилство. Интересен момент е споменаването на „младите естрадни певци“, които след 1989 г. се преориентират, въпреки етикета „обещаваща надежда“ на естрадата.

В своето заключение Попова обобщава няколко тенденции изведени от този 30-годишен период, като с най-голямо значение е именно „промененото отношение към естрадната музика“ (с.96) и нейният възход от „лек жанр“ към „хубавата българска музика“, „качествена музика“, „висок жанр“ (с.101), където новата роля на

естрадните изпълнители е на съдии, които „отсъждат какво е да си музикант” (с. 105). В заключение, монографията „Медийните биографии на естрадните музиканти в България след 1989 г.” е несъмнено подробен, сериозен и стойностен труд, основан върху многобройни източници, ценен ресурс и отправна гледна точка за бъдещи изследователи в популярната музика и не само.

Д-р Гергана Райжекова е изследовател на алтернативната музикална сцена с принос в документирането на рок алтернативното движение в България. Докторската си дисертация на тема „Развитие на съвременната алтернативна сцена в България (музикални клубове и медии)“ Райжекова защитава успешно през 2017 г. в катедра „Радио и телевизия“ на Факултета по журналистика и масова комуникация в СУ „Св. Климент Охридски“. Автор на научната книга „Невидимият рок. Алтернативната рок сцена в България”, както и на множество научни и публицистични статии.

Dr. Gergana Rayzhekova is a researcher of the alternative music scene with a contribution to documenting the rock alternative movement in Bulgaria. Rayzhekova successfully defended her doctoral dissertation on "Development of the modern alternative scene in Bulgaria (music clubs and media)" in 2017 in the Department of Radio and Television at the Faculty of Journalism and Mass Communication at Sofia University "St. Kliment Ohridski". Author of the scientific book "The Invisible Rock. The Alternative Rock Scene in Bulgaria", as well as numerous scientific and journalistic articles.